

Gras en rode klaver winnen aan belangstelling, maar managementmaatregelen maken teelt lastig

Grasklaver, de teelt van alles of niets

Niet beweiden en zo weinig mogelijk berijden. Het lijken zo'n beetje de twee enige beperkingen van grasmengsels met rode klaver. Voor de rest lijken er alleen maar voordelen aan de zeer eiwitrijke teelt te zitten. Toch breekt de economisch lucratieve gras-rodeklaverteelt nog niet echt door op melkveebedrijven in Nederland. Hoe is dit te verklaren?

tekst **Jelle Feenstra**

De voordelen van grasklaver nog maar even op een rij. Onbemeste maaibeides met gras en rode klaver produceren volgens de meest recente praktijkonderzoeken minimaal 1 ton droge stof per hectare meer dan bemeste pure grasweides. Verder is teelt minder droogtegevoelig en heeft het gewas amper last van kroonroest. De dve- en ruweiwitproducties van maaibeides met gras en rode klaver liggen doorgaans behoorlijk hoger dan die van puur gras, terwijl er vrijwel geen kosten voor kunstmest of beregening zijn. Om economische redenen hoeven boeren de teelt evenmin te laten. Integendeel. 'Een voordeel van minstens 270 euro per

hectare per jaar ten opzichte van puur gras is zeker haalbaar', berekenen Jan de Wit en Petra Rietberg van het Louis Bolk Instituut. Die rekensom wordt onderschreven door ruwvoerexperts van Agrifirm en Barenbrug Holland. Samen trekken ze op in het project 'Klaverklimaat', dat de voordelen van de gras-klaverteelt beter in kaart moet brengen. Het economisch voordeel zit hem met name in besparingen op krachtvoer en kunstmest.

Grillige teelt

'De potentie van gras-klavermengsels is enorm', concludeert ook Jaap Gielen van Countus. Hij begeleidt het praktijknet-

werk Klaver 4, dat de duurzaamheid van de melkveehouderij in Flevoland wil vergroten door het initiëren van de teelt van vlinderbloemigen. 'Maar,' zo zegt hij, 'het management blijft een moeilijk verhaal. Het is een grillige teelt, waarin je zomaar heel veel klaver kunt kwijtraken. En dan kan de rekensom er ineens heel anders uitzien.'

Hoe dan ook ziet Gielen de teelt van grasklaver in Flevoland toenemen. Hij wijst de krappe gebruiksnormen aan als belangrijkste oorzaak. 'Boeren hier zoeken naar een antwoord op de achteruitgang in de ruweiwitgehalten in hun kuilen.' Toch twijfelt hij of een doorbraak aanstaande is. 'Als we gaan naar een systeem van evenwichtsbemesting, denk ik niet dat de doorbraak er komt. Dan is het gebruiksgemak van gewoon gras toch te groot.

Gielen bestempelt grasklaver als een teelt van alles of niets. 'Vorig jaar bemestten we tegen het advies in een perceel met grasklaver dik boven de gebruiksnorm. De klaver verdween niet en we haalden een opbrengst van 17 ton droge stof en 180 gram ruw eiwit. Dit jaar hebben we het gedaan zoals het hoort: normaal drijfmest en alleen kunstmest in het voorjaar. Ineens was de klaver bij de vierde snede grotendeels verdwenen. Ik heb daar geen verklaring voor.'

Te laag kaliniveau

Het is een probleem dat productmanager Eward Ensing van Barenbrug Holland vaker hoort van boeren. 'Je ziet vooral op maaipercelen het klaveraandeel bij een te laag kaliniveau vaak ineens wegvallen. Dat is goed op te lossen door na de derde snede 10 ton drijfmest of een kaliumbemesting uit te voeren.'

Volgens Ensing moeten melkveehouders die succesvol willen zijn met grasklaver

opbrengsten	puur gras	gras-rode klaver	verschil
drogestofproductie (ton droge stof/ha)	12,6	14,1	1,5
energiewaarde (vem/kg ds)	890	850	-40
darmverteerbaar eiwit (gram/kg ds)	75	80	5
ruweiwitwaarde (g/kg ds)	165	195	30
kvem-productie (per ha)	11.214	11.985	771
dve-productie (kg/ha)	945	1.128	183
ruweiwitproductie (kg/ha)	2.079	2.750	671

Tabel 1 – Gemiddelde opbrengstverschillen van puur gras en gras-rode klaver gebaseerd op praktijkonderzoek (bron: Louis Bolk Instituut)

een aantal zaken consequent toepassen. 'Als ze dat doen, zullen ze erachter komen dat de teelt helemaal niet zo moeilijk is. Sterker, dan haal je een gewas van het land met 17 procent ruw eiwit. Met mais erbij melkt dat als een tierelier en heb je zo maar een besparing van 3 kilogram aan soja per koe per dag te pakken.'

Ondiep zonder mest

Wat zijn dan die zaken waar melkveehouders bij grasklaver op moeten letten? 'De eerste twee zijn nooit dieper inzaaien dan maximaal 1 centimeter en niet bemesten

bij de eerste inzaai. Het duurt dan weliswaar 14 dagen langer voor de eerste snede klaar is, maar je krijgt wel een mooi dicht gewas waar onkruid het meteen zwaar te verduren krijgt.'

Voor een succesvolle gras-klaverteelt is het volgens Ensing ook belangrijk dat de pH en de fosfaat- en kalitoestand op orde zijn. 'Als de grond te zuur is, delft klaver snel het onderspit. Een pH-waarde tussen de 5,2 en 5,5 is op zand ideaal, op klei is dat 6,5. Verder hoeft een perceel met voldoende klaver nauwelijks stikstof, want dat bindt de klaver zelf. Alleen drijfmest,

40 tot 60 kuub verdeeld over drie keer, is vaak voldoende. En kunstmest hoeft in principe niet.'

Vuistregels vijf en zes zijn volgens Ensing: amper tot niet beweiden en de percelen zo weinig mogelijk belasten met zwaar materiaal. 'Sleepslangen, de banden op lage spanning en liefst zo breed mogelijk. Zo veel mogelijk wegblijven is nog beter.' Een ideale teelt voor de verder weggelegen percelen dus.

Bij de oogst is het zaak om het schudden en het wiersen zo veel mogelijk te beperken. 'Grasklaver is een open gewas met veel eiwit. De veldverliezen lopen snel hoog op. Vooral de breekbare blaadjes met een hoge voedingswaarde kunnen gemakkelijk afbreken en op het veld achterblijven. Dat kun je voorkomen door niet boven de 40 procent droge stof te oogsten en te wiersen als het een beetje dauwig is. Dan breken de blaadjes niet af.'

Zaadverkoop verdrievoudigd

Barenbrug biedt een mengsel aan met 70 procent rode en 30 procent witte klaver. De witte klaver is toegevoegd aan het mengsel om de stikstoftoevoer te waarborgen. 'Met name op kopakkers wil de rode klaver door het draaien van de machines nog wel eens worden weggereden. De witte klaver neemt de rol dan over en voorkomt dat er bemestingsproblemen ontstaan', duidt Ensing.

Hij denkt dat grasklaver de komende jaren wel degelijk doorbreekt op melkveebedrijven. 'We hebben dit jaar drie keer zoveel gras-klavermengsels verkocht als vorig jaar. Het duurt nog even voordat 5 procent van al het grasland grasklaver is, maar ik verwacht wel dat we die kant op gaan. Melkveehouders zullen alleen wel goed moeten weten wat ze moeten doen en laten in deze teelt.' |

